

Nr 155.

Av herrar **Källman** och **Ingvarson**, med förslag till förordning
angående försäljning av rusdrycker m. m.

Vid förra årets riksdag frambar riksdagens nykterhetsgrupp i inom båda kamrarna avgivna motioner förslag till reformerad rusdryckslagstiftning. Liksom vid 1914 och 1915 års riksdagar blev det ej heller vid fjolårets riksdag möjligt att åvägbringa ett kamrarnas samstämmiga beslut, i det att bevillningsutskottets sammanjämningsförslag icke lyckades vinna första kammarens bifall.

När nykterhetsgruppen även innevarande riksdag förnyar sin motion, sker detta i den fasta förvisningen att bakom dess framställning står en mäktig folkopinion, som bestämt kräver en grundlig reformering av vår gällande rusdryckslagstiftning. Från alla håll torde man vara benägen att medgiva, att en oundgänglig grundförutsättning för ett framgångsrikt bekämpande av rusdryckernas skadeverkningar är en lagstiftningsreform, som under enhetliga principer och ett enhetligt system bringar det sannskyldiga kaos, vari vår gällande rusdryckslagstiftning nu befinner sig. Gjorda erfarenheter ha bekräftat, att ett fortsatt partiellt lappande i detaljer är förspild möda. Här måste en revision ske från grunden, en revision, som lägger hela rusdryckshandeln på inbördes motsägelselösa och rationella principer och möjliggör den effektiva kontroll, som är nödvändig, därest syftet med vidtagna åtgärder icke skall förfelas.

Nykterhetsgruppen tror sig mer än någonsin vara i samklang med all ansvarsmedveten folkmening, när den i år inför riksdagens prövning bringar sin motion. Världskrisens erfarenheter ha lärt oss, att ett effektivt inskridande mot rusdryckshanteringen överallt ansetts påkallat, där det gällt att stegra folkens krafter att uthärda de oerhördaste påfrestningar. Vårt land har ingen rätt att känna sig fritaget från plikten

att göra allt vad det kan för att effektivt begränsa alkoholens skadegörelse. Ett riksdagens beslut att lägga om rusdryckslagstiftningen på de linjer, vårt förslag förordar, skulle vara ett levande vittnesbörd om en ärlig föresats att under nödens pressning ge nya och välbehövliga förutsättningar för ett framgångsrikt upptagande av kampen mot alkoholismen. I vårt förslag bjudes en systematiskt och planmässigt byggd reform, vars förverkligande tvivelsutan skulle i ofantlig grad främja folknykterhetens sak. Den icke minst i riksdagen allt allmänare känslan av nödvändigheten att komma ut ur det nuvarande oeffterrättliga tillståndet varslar om att det motstånd, som rests mot kravet på en grundlig revision av rusdryckslagstiftningen, är på väg att brytas. Riksdagens nykterhetsgrupp hoppas därför, att riksdagen, i känslan av det oavvisliga i kravet på undanrödandet av rådande missförhållanden, måtte enas om en lösning av frågan på de linjer, som i gruppens förslag upptagas.

Frånsett några smärre formella förbättringar ha följande ändringar befunnits påkallade.

I 2 § har partihandelsbegreppet utvidgats till att omfatta även försäljning för export. I 8 § 1 mom. har det befunnits lämpligt att återgå till den av nykterhetskommittén föreslagna lydelsen. I 10 § 4 mom. ha vi föreslagit tillfogande av en ny bestämmelse under f). Denna bestämmelse har sin motsvarighet i det genom kungl. förordningen den 10 november 1916 till 26 § i brännvinsförsäljningsförordningen fogade tillägget e) under 4 mom. I 17 § 5 mom. har en återgång till nykterhetskommitténs formulering synt oss väl motiverad. I 18 § har i anslutning till bevillningsutskottets förslag bestämmelsen vidgats till att gälla icke endast vin och öl, utan rusdrycker i allmänhet. Då erfarenheten givit vid handen, att där förtärandet av rusdrycker på utskänkningsstället är förbundet med måltidstvang begreppet mat fått en tämligen godtycklig tolkning, har det synt oss motiverat att i 20 § 1 mom. uttryckligen stadga att här med måltid förstås gäst mot betalning tillhandahållen lagad mat. Det har vidare befunnits påkallat att i anslutning till 5 § 3 mom. i kungl. kungörelsen den 3 november 1916 angående vissa inskränkningar i detaljhandeln med brännvin samt försäljning av vin och öl fastställa den maximimängd av öl, som vid i 20 § 1 mom. avsedd måltid må till gäst utskänkas.

Den föreslagna ändrade lydelsen av 25 § 2 mom. torde tvivelsutan innebära ökade garantier för att nödig kontroll i där berörda fall skall kunna utövas. I den ovannämnda kungl. kungörelsen den 3 november 1916 har i 1 § föreskrivits, att »brännvin må icke utminuterat till någon i större myckenhet än som motsvarar två liter i kalender-

månaden». Samstämmiga vittnesbörd från landets olika delar bekräfta, att tvålitersbestämmelsen visat sig äga en beaktansvärd nykterhetseffekt. Det vore enligt vår mening föga välbetänkt att låta denna kvantitetsgräns upphävas, när kristiden en gång tar slut. Vi äro övertygade därom, att ett fastställande av denna kvantitetsgräns även för normala tider skall befinnas vara en lycklig och effektiv åtgärd. Men det är därjämte vår övertygelse, att den kumuleringsrätt, som inrymmes i den ur den nämnda kungl. kungörelsen återgivna bestämmelsen, icke bör ifrågakomma, och förorda vi därför den lydelse, vi givit åt 80 § i vårt förslag. Likaså ha vi funnit skäl föreligga att i anslutning till vad i den kungl. kungörelsen 2 § 1 mom. är stadgat om utminuterung av brännvin till 88 § föga en bestämmelse om tiden för utminuterung av rusdrycker å dag före sön- eller helgdag.

Både vid 1914 och 1915 års riksdag företrädde bevillningsutskottet en avvikande mening med avseende på vårt förslag om kontrollnämnder. Även vid fjolårets riksdag förklarade sig utskottet icke kunna biträda vårt förslag i berörda hänseende.

För nykterhetsgruppen står det emellertid klart, att en garanti tarvas för att de med vidgad befogenhet utrustade bolagsstyrelserna verkligen fullgöra sina skyldigheter i enlighet med lagstiftningens syfte. Organ, som kunna övervaka bolagens fullgörande av sina åligganden, äro därför av behovet påkallade. Kontrollnämnderna avse att utgöra dylika organ, och det vill därför synas som om deras uteslutande äventyrar den avsedda kontrollens effektivitet.

Med tillfredsställelse konstatera vi däremot, att utskottet i så måtto funnit sig böra modifiera sin vid 1915 års riksdag intagna ståndpunkt med avseende på bolagsstyrelsernas sammansättning, att utskottet biträtt vårt förslag om att kontrollstyrelsen skall utse en representant i bolagets styrelse, som samtidigt skall vara styrelsens ordförande. Vad sammansättningen i övrigt angår, har utskottet icke förebragt några nya skäl för sin ståndpunkt.

I följande avseenden har gruppen icke kunnat biträda bevillningsutskottets förslag utan återgår till sitt tidigare förslag.

a) Utskänknigen på passagerarefartyg, som enligt utskottets förslag skulle omfatta både vin och öl, har av gruppen ansetts böra allenast omfatta öl.

b) Bestämmelse om tillfällig utskänkingsrätt torde icke vara erforderlig.

c) I enlighet med gruppens förut avgivna motioner har bestämmelse om utskänkning i samband med måltidsinackordering uteslutits.

d) I enlighet med föregående motion har givits den av gruppen föreslagna lydelsen åt 80 § (förutom ovan angiven ändring), 88 § 3 mom. samt 133 §.

e) Bestämmelserna angående förbud mot upplåtande av detaljhandel med rusdrycker inom eller omedelbart invid park inom stads planlagda område samt angående förbud mot rusdrycksutskänkning i samband med teaterföreställning, varieté, danstillställning och dylikt har fått den lydelse, som av gruppen tidigare föreslagits.

I ersättningsfrågan framställa vi samma yrkande som förlidet års bevillningsutskott.

Liksom vid varje omfattande lagstiftningsfråga, där en mängd olika förhållanden beröras och där olika meningar kunna göras gällande, förefinnes det också bland nykterhetsgruppens medlemmar olika meningar i fråga om vissa detaljer, men gruppen är fullständigt enig om förslagets principer och väsentliga utformning.

På grund av vad sålunda anförts få vi härmed värdsamt hemställa,

1) att riksdagen måtte för sin del antaga vid denna motion såsom bilagor fogade förslag till

a) förordning angående försäljning av rusdrycker;

b) förordning om ändrad lydelse av 1—3, 6, 10, 11, 13 och 14 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka;

c) förordning om ändrad lydelse av 7 § i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet;

d) förordning om ändrad lydelse av 13, 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker;

e) förordning om ändrad lydelse av 1 och 4 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin; samt

f) förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel;

2) att riksdagen, under förutsättning att riksdagen antager ovanberörda författningslag, måtte, i anledning av införaudet av förordningen angående försäljning av rusdrycker,

dels medgiva, att till sådan ägare av gästgiveri, vilken på grund av bestämmelserna i 10 § av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin vid tiden för ikraftträdandet av förordningen angående försäljning av rusedrycker är berättigad att utskänka brännvin, må för rättighetens upphörande från och med år 1919 av staten utgivas ersättning med årligt belopp, som av Konungens befallningshavande fastställes efter de grunder, vilka finnas angivna i kungörelsen den 12 juli 1907 angående ersättning till gästgivare, som avstå från dem jämlikt förstnämnda lagrum tillkommande rätt till utskänkning, ävensom att änka efter manlig ersättningstagare må, därest äktenskapet blivit ingånget före den 1 maj 1907, efter mannens frånfalle under sin återstående livstid äga att uppbära den ersättning, vartill mannen, om han levat, varit berättigad,

samt bestämma, att gästgiveriägare, om han vill komma i åtnjutande av ifrågavarande ersättning, skall därom före den 1 september 1918 till Konungens befallningshavande i det län, varest gästgiveriet är beläget, ingiva ansökning och därvid styrka, att han i egenskap av gästgivare fortfarande är till utskänkning berättigad;

dels ock medgiva, att erforderliga medel för gäldande av ersättningsbelopp, som enligt ovan angivna grunder skola utbetalas, må utgå ur statsverkets fond av rusedrycksmedel, och att till gästgivare beviljad ersättning av Konungens befallningshavande må utbetalas kvartalsvis vid början av varje kvartal från och med ingången av år 1919.

Stockholm den 26 januari 1917.

G. W. Källman.

J. A. Ingvarson.

Bilagorna till denna motion äro lika med de vid motionen nr 69 i Första kammaren fogade, utom 21, 22 och 23 §§, vilka *här* skola ha följande lydelse:

21 §.

Rättighet till utskänkning av rusdrycker å passagerarfartyg, som förmedla regelbunden persontrafik till utländsk hamn, må på ansökning kunna tillsvidare för viss tid, högst ett år, av Konungens befallningshavande i det län, varest fartygets rederi har sitt säte, tilldelas person, som är behörig att idka utskänkingsrörelse. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast ske till besättningen och till sådana fartygets passagerare, som i dess restaurationslokal intaga måltid.

22 §.

Rättighet att tillsvidare för viss tid, högst ett år, utskänka öl å andra passagerarfartyg än som avses i 1 mom. må på ansökning kunna av Konungens befallningshavande i det län, varest fartygets rederi har sitt säte, tilldelas person, som är behörig idka utskänkingsrörelse. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast ske till besättningen och till sådana fartygets passagerare, som i dess restaurationslokal intaga måltid. Utskänkningen skall härjämte vara underkastad den särskilda inskränkning, som i 20 § 1 mom. omnämnes.

23 §.

Tillstånd att tillsvidare för viss tid, högst ett år, utskänka vin eller öl å statens järnvägars eller enskild, till persontrafik upplåten järnvägs tåg må på framställning av järnvägens styrelse kunna av Konungens befallningshavande i det län, varest styrelsen har sitt säte, meddelas person, som är behörig att idka utskänkingsrörelse.

[*Anm.* 21 och 22 §§ i mot. I: 69 äro alltså här uppdelade i 21, 22 och 23 §§ och i stället utlämnas *här* 23 § i mot. I: 69, så att alla övriga paragrafnummer bli desamma i båda förslagen.]